

Sygn. akt: III AUa 2634/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 października 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Mirosław Godlewski

Sędziowie: SSA Jolanta Wolska (spr.)

SSO del. Joanna Kasicka

Protokolant: st.sekr.sądowy Patrycja Stasiak

po rozpoznaniu w dniu 22 października 2014 r. w Łodzi

sprawy **M. Z.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w T.**

o świadczenie przedemerytalne,

na skutek apelacji organu rentowego

od wyroku Sądu Okręgowego w Piotrkowie Trybunalskim

z dnia 24 października 2013 r., sygn. akt: V U 732/13;

zmienia zaskarżony wyrok i oddala odwołanie.

Sygn. akt: III AUa 2634/13

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych - Oddział w T., decyzją z dnia 27 marca 2013 r., działając na podstawie przepisów ustawy z dnia 30 kwietnia 2004 r. o świadczeniach przedemerytalnych (Dz.U. z 2004 r., Nr 120, poz. 1252 ze zm.), powoływanej dalej jako „ustawa”, odmówił M. Z. prawa do świadczenia przedemerytalnego, gdyż nie udowodnił on do dnia rozwiązania stosunku pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy, tj. do dnia 31 stycznia 2013 r., wymaganych 40 lat okresów uprawniających do emerytury, a jedynie 36 lat, 11 miesięcy i 5 dni okresów składkowych, nieskładkowych oraz uzupełniających. Nie uwzględniono wnioskodawcy okresu pracy w gospodarstwie rolnym rodziców od 14 października 1972 r. do 31 sierpnia 1976 r. (wyłączając zaliczone okresy wakacji), ponieważ ubezpieczony kontynuował naukę w szkole średniej w trybie stacjonarnym, oddalonej od miejsca zamieszkania o około 32 kilometry, nie mógł zatem wykonywać pracy w gospodarstwie rolnym w wymiarze co najmniej 1/2 etatu, zaś czas poza nauką pozwalał mu jedynie na pomoc w pracach związanych z prowadzeniem gospodarstwa rolnego. Drugim powodem wydania przez organ rentowy decyzji odmawiającej prawa do świadczenia przedemerytalnego było to, że ubiegający się o to świadczenie nie udowodnił sześciomiesięcznego okresu pobierania zasiłku dla bezrobotnych.

W odwołaniu od powyższej decyzji, wniesionym w dniu 24 kwietnia 2013 r., M. Z. domagał się jej zmiany oraz przyznania prawa do świadczenia przedemerytalnego, podnosząc jednocześnie, iż sporny okres pracy w gospodarstwie rolnym rodziców winien zostać mu zaliczony do ogólnego stażu ubezpieczeniowego, gdyż faktycznie pracował

w przedmiotowym gospodarstwie rolnym, co wynika z zeznań zgłoszonych na tę okoliczność świadków oraz dokumentów wystawionych przez Urząd Gminy.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wnosił o oddalenie odwołania, wywodząc w dalszym ciągu, jak w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji.

Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim, Wydział V Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, wyrokiem z dnia 24 października 2013 r., zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznał ubezpieczonemu M. Z. prawo do świadczenia przedemerytalnego od dnia 16 sierpnia 2013 r.

Podstawę powyższego rozstrzygnięcia stanowiły następujące ustalenia faktyczne i ich ocena prawna:

M. Z., urodzony w dniu (...), złożył w dniu 8 marca 2013 r. wniosek o świadczenie przedemerytalne. Zakład Ubezpieczeń Społecznych – Oddział w T. uznał wnioskodawcy ogólny staż uprawniający do emerytury w wymiarze 36 lat, 11 miesięcy i 5 dni (w tym 35 lat, 5 miesięcy i 15 dni okresów składkowych, 9 miesięcy i 20 dni okresów nieskładkowych oraz 8 miesięcy okresów uzupełniających). Nie zaliczył ubezpieczonemu do stażu okresu pracy w gospodarstwie rolnym rodziców od dnia 14 października 1972 r. do dnia 31 sierpnia 1976 r. (wyłączając okresy wakacji). Rodzice odwołującego J. i J. Z. posiadali gospodarstwo rolne o powierzchni 5,60 ha, położone we wsi K., gmina G.. W gospodarstwie tym uprawiano ziemniaki i zboża, hodowano inwentarz żywy, w tym krowy, świnie, cielaki, konia, który był wykorzystywany do prac polowych. W skład gospodarstwa wchodziły także łąki. M. Z. zamieszkiwał wraz z rodzicami na terenie przedmiotowego gospodarstwa rolnego. Jego rodzeństwo, tj. brat i siostra, mieszkali w spornym okresie poza gospodarstwem. Wnioskodawca w spornych latach kontynuował naukę w Technikum (...) i M. Kołowych w P., w systemie stacjonarnym. Nauka w szkole odbywała się w godzinach od 8.00 do 13.00. Komunikacja między miejscem zamieszkania ubezpieczonego a szkołą była dobra, dojeżdżał on do szkoły autobusem (...), pokonując odległość około 30 kilometrów w jedną stronę. Dojazd do szkoły i droga powrotna do domu zabierały skarżącemu około 3 godziny dziennie. Zaraz po powrocie ze szkoły, a mianowicie około godziny 14 – 15, wnioskodawca pomagał rodzicom we wszystkich pracach w gospodarstwie rolnym. W porze letniej pracował przy żniwach, jesienią przy sianokosach i wykopkach ziemniaków, wiosną przy orce i siewach, zimą przy omlotach i wyrzucaniu obornika. Codziennie przygotowywał ziemniaki do parowania, przygotowywał i dawał jedzenie zwierzętom. Codzienna praca w gospodarstwie rolnym zajmował ubezpieczonemu około 5 godzin. W okresie od dnia 14 października 1972 r. do dnia 31 sierpnia 1976 r. (wyłączając okresy wakacji) M. Z. pracował w gospodarstwie rolnym rodziców – stale, w wymiarze nie krótszym niż 4 godziny dziennie.

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o zebrane w sprawie dokumenty zawarte w aktach ZUS oraz zeznania przesłuchanych świadków R. K. i Z. G., a nadto zeznania samego wnioskodawcy.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy zważył, iż odwołanie zasługuje na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 2 pkt 5 ustawy z dnia 30 kwietnia 2004 r. o świadczeniach przedemerytalnych (Dz.U. z dnia 28 maja 2004 r.), prawo do świadczenia przedemerytalnego przysługuje osobie, która do dnia rozwiązania stosunku pracy z przyczyn dotyczących zakładu, w którym była zatrudniona przez okres nie krótszy niż 6 miesięcy, posiada okres uprawniający do emerytury, wynoszący co najmniej 35 lat dla kobiet i 40 lat dla mężczyzn.

W przedmiotowej sprawie kluczowym jest ustalenie okresu pracy uprawniającego do przyznania świadczenia przedemerytalnego. W art. 2 ust. 2 ustawy wskazuje się, że okres ten jest ustalany zgodnie z przepisami art. 5 - 9, art. 10 ust. 1 oraz art. 11 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity: Dz.U. z 2004 r., Nr 39, poz. 353 ze zm.). Na podstawie powołanych wyżej przepisów ZUS ustalił, że okres pracy wnioskodawcy wyniósł 36 lat, 11 miesięcy i 5 dni. Stało się tak dlatego, iż pomimo brzmienia art. 10 ust. 1 pkt 3 tej ustawy, zgodnie z którym to przepisem przy ustalaniu prawa do emerytury bierze się pod uwagę również przypadające przed dniem 1 stycznia 1983r. okresy pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16 roku życia, organ rentowy nie zaliczył M. Z. zgłaszanego przez niego okresu pracy w gospodarstwie swoich rodziców od dnia 14 października 1972 r. do dnia 31 sierpnia 1976 r. (wyłączając okresy wakacji), uznając, że pomagał on jedynie przy prowadzeniu

tego gospodarstwa. W świetle ustalonego stanu faktycznego stanowisko takie należy uznać za nieuprawnione. Jak to wyżej zostało wskazane, M. Z. w okresie, który zgłosił do ZUS - u jako okres pracy w gospodarstwie rolnym rodziców, pobierał naukę w Technikum (...) i M. Kołowych w P.. Zamieszkiwał wówczas wraz z rodzicami w przedmiotowym gospodarstwie rolnym, dojeżdżał do szkoły autobusem, czas po powrocie ze szkoły pozwalał mu na wykonywanie stałej pracy w gospodarstwie rolnym w takim wymiarze, jak pracownik, a przynajmniej nie krócej niż 4 godziny dziennie.

Zaliczenie spornego okresu do uznanego już przez organ rentowy pozwoliło przyjąć, że M. Z. udowodnił okres uprawniający go do nabycia prawa do świadczenia przedemerytalnego, tj. okres wynoszący co najmniej 40 lat.

Z powyższych przyczyn Sąd Okręgowy uznał, że wnioskodawca spełnił przesłanki do uzyskania świadczenia przedemerytalnego, wynikające z art. 2 pkt 5 ustawy o świadczeniach przedemerytalnych, i z tego względu w oparciu o treść art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał M. Z. prawo do świadczenia przedemerytalnego od dnia 16 sierpnia 2013 r.

Wyrok ten zaskarżył w całości apelacją Zakład Ubezpieczeń Społecznych – Oddział w P., który zarzucił mu rażące naruszenie prawa materialnego, a w szczególności art. 2 ust. 3 oraz art. 7 ust. 1 i 3 ustawy z dnia 30 kwietnia 2004 r. o świadczeniach przedemerytalnych (tekst jednolity: Dz.U. z 2013 r., Nr 170) - przez przyznanie M. Z. prawa do świadczenia przedemerytalnego, podczas gdy wnioskodawca nie nabył prawa do tego świadczenia, gdyż nie spełnił warunków do jego przyznania.

Formułując powyższe zarzuty, strona apelująca wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania.

W uzasadnieniu organ rentowy wywiódł w szczególności, że w toku postępowania odwoławczego Sąd Okręgowy dokonał jedynie oceny dowodów dotyczących okresów uprawniających do nabycia emerytury (stażu ubezpieczeniowego), natomiast nie odniósł się do pozostałych warunków, których spełnienie jest niezbędnym wymogiem do przyznania prawa do świadczenia przedemerytalnego, a mianowicie warunków objętych dyspozycją przepisu art. 2 ust. 3 ustawy o świadczeniach przedemerytalnych. Wnioskodawca zgłosił wniosek o świadczenie przedemerytalne w dniu 8 marca 2013 r., zaś według jego oświadczenia został zarejestrowany jako osoba bezrobotna w Starostwie (...) od dnia 7 lutego 2013 r. Nie załączył on do wniosku o świadczenie przedemerytalne dokumentów, o których mowa w art. 2 ust. 2 oraz art. 7 ust. 3 ustawy o świadczeniach przedemerytalnych, a mianowicie dowodów uzasadniających prawo do świadczenia przedemerytalnego, w tym decyzji o utracie prawa do zasiłku dla bezrobotnych, gdyż ich nie posiadał, a wniosek o przyznanie świadczenia przedemerytalnego był przedwczesny.

Strona apelująca zarzuciła dodatkowo, że wbrew dyspozycji art. 7 ust. 1 ustawy z dnia 30 kwietnia 2004 r. o świadczeniach przedemerytalnych, który stanowi, że prawo do świadczenia przedemerytalnego ustala się na wniosek osoby zainteresowanej od następnego dnia po złożeniu wniosku wraz z dokumentami, Sąd pierwszej instancji przyznał odwołującemu prawo do świadczenia przedemerytalnego od dnia 16 sierpnia 2013 r.

M. Z. - reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika radcę prawnego R. G. – wnosił o oddalenie apelacji oraz o zasądzenie od pozwanego organu rentowego na jego rzecz kosztów procesu według norm przepisanych. Na rozprawie apelacyjnej w dniu 22 października 2014 r. podał, iż w następstwie kolejnego wniosku o świadczenie przedemerytalne z 23 września 2013 r., ZUS wydał w dniu 10 października 2013 r. drugą decyzję odmawiającą prawa do świadczenia, od której zainteresowany odwołał się w stosownym trybie.

Sąd Apelacyjny w Łodzi zważył, co następuje:

Zarzuty apelacji zasługują na uwzględnienie, bowiem zaskarżony wyrok został wydany w istocie z naruszeniem prawa materialnego.

Spór w niniejszej sprawie sprowadza się do oceny, czy wnioskodawca spełnił warunki do uzyskania świadczenia przedemerytalnego na podstawie przepisów ustawy z dnia 30 kwietnia 2004 r. o świadczeniach przedemerytalnych.

Zgodnie z art. 2 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 30 kwietnia 2004 roku o świadczeniach przedemerytalnych (Dz. U. z 2004 r., Nr 120, poz. 1252 ze zm.), w brzmieniu obowiązującym w dacie złożenia wniosku, jak i w dacie wydania zaskarżonej decyzji, prawo do świadczenia przedemerytalnego przysługuje osobie, która do dnia rozwiązania stosunku pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy w rozumieniu przepisów o promocji zatrudnienia, w którym była zatrudniona przez okres nie krótszy niż 6 miesięcy, posiada okres uprawniający do emerytury, wynoszący co najmniej 35 lat dla kobiet i 40 lat dla mężczyzn.

Z kolei przepis art. 2 ust. 3 powoływanej ustawy stanowi, iż świadczenie przedemerytalne przysługuje osobie określonej w ust. 1 po upływie co najmniej 6 miesięcy pobierania zasiłku dla bezrobotnych, o którym mowa w ustawie o promocji zatrudnienia, jeżeli osoba ta spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) nadal jest zarejestrowana jako bezrobotna;
- 2) w okresie pobierania zasiłku dla bezrobotnych nie odmówiła bez uzasadnionej przyczyny przyjęcia propozycji odpowiedniego zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej, w rozumieniu ustawy o promocji zatrudnienia, albo zatrudnienia w ramach prac interwencyjnych lub robót publicznych;
- 3) złoży wniosek o przyznanie świadczenia przedemerytalnego w terminie nieprzekraczającym 30 dni od dnia wydania przez powiatowy urząd pracy dokumentu poświadczającego 6 - miesięczny okres pobierania zasiłku dla bezrobotnych.

Przepisy powyższe uzależniają nabycie prawa do świadczenia przedemerytalnego od łącznego spełnienia warunków w postaci zatrudnienia przez okres nie krótszy niż 6 miesięcy u pracodawcy, u którego doszło do rozwiązania stosunku pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy w rozumieniu przepisów o promocji zatrudnienia, legitymowania się okresem uprawniającym do emerytury, który w wypadku mężczyzn wynosi lat 40, posiadania statusu bezrobotnego i pobierania z tego tytułu przez okres co najmniej 6 miesięcy zasiłku, braku odmowy bez uzasadnionej przyczyny przyjęcia propozycji odpowiedniego zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej w rozumieniu ustawy o promocji zatrudnienia, albo zatrudnienia w ramach prac interwencyjnych lub robót publicznych oraz złożenia wniosku o przyznanie świadczenia przedemerytalnego w terminie nieprzekraczającym 30 dni od dnia wydania przez powiatowy urząd pracy dokumentu poświadczającego 6 - miesięczny okres pobierania zasiłku dla bezrobotnych. Oznacza to, że osoba ubiegająca się o prawo do świadczenia przedemerytalnego musi spełniać łącznie wszystkie przesłanki prawne z art. 2 ust. 1 pkt 5 i ust. 3 ustawy z dnia 30 kwietnia 2004 r. o świadczeniach przedemerytalnych (patrz: wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 5 czerwca 2007 r., sygn. akt III AUa 377/07 OSAB 2007/2/41, LEX nr 283471). Niespełnienie chociażby jednego z wymaganych warunków powoduje, że prawo do świadczenia nie powstaje (patrz: wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 16 października 2013 r., LEX nr 1386062; wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 30 stycznia 2014 r., sygn. akt III AUa 1313/13, LEX nr 1412373).

Sąd Okręgowy badając prawidłowość wydania decyzji z dnia 27 marca 2013 r., zajął się wyłącznie kwestią spełnienia przez wnioskodawcę jednej przesłanki, a mianowicie stażu uprawniającego do nabycia emerytury, tj. posiadania przez ubezpieczonego co najmniej 40 lat stażu ubezpieczeniowego. W toku postępowania odwoławczego ustalał, czy zaistniały podstawy do zaliczenia skarżącemu do stażu spornego okresu pracy w gospodarstwie rolnym rodziców od dnia 14 października 1972 r. do dnia 31 sierpnia 1976 r. (z wyłączeniem okresów wakacji). Poza zainteresowaniem Sądu pozostały pozostałe warunki nabycia prawa do świadczenia przedemerytalnego, a zwłaszcza określone w przepisie art. 2 ust. 3 ustawy z dnia 30 kwietnia 2004 r. o świadczeniach przedemerytalnych. Sąd ten odniósł się w swoich rozważaniach do tego, czy odwołujący udowodnił fakt posiadania 6 - miesięcznego okresu pobierania zasiłku dla bezrobotnych.

Analiza akt sprawy wskazuje na to, że M. Z., składając w dniu 8 marca 2013 r. wniosek o świadczenie przedemerytalne, nie załączył do wniosku wymaganych dokumentów, w tym wydanego przez stosowny urząd pracy zaświadczenia o 6 – miesięcznym okresie pobierania zasiłku dla bezrobotnych. Już chociażby z tego powodu należało przyjąć, że wnioskodawca nie udowodnił wszystkich warunków do nabycia dochodzonego w sprawie świadczenia, co rodziło konieczność wydania decyzji odmawiającej prawa do świadczenia przedemerytalnego. Sąd Okręgowy nie

był więc uprawniony do prowadzenia postępowania dowodowego w celu ustalenia, czy ubezpieczony pracował w gospodarstwie rolnym rodziców w spornych latach, gdy nie zaistniały pozostałe przesłanki do nabycia prawa do świadczenia przedemerytalnego. Takie postępowanie było przedwczesne, a wyrok zmieniający prawidłową decyzję organu rentowego i przyznający M. Z. prawo do świadczenia przedemerytalnego został wydany z naruszeniem przepisów ustawy o świadczeniach przedemerytalnych - zwłaszcza art. 2 ust. 3 tej ustawy.

Oceny tej nie zmienia fakt, że przed ogłoszeniem zaskarżonego wyroku z dnia 24 października 2013 r., zmieniły się okoliczności faktyczne sprawy. Ubezpieczony złożył bowiem przy kolejnym wniosku o świadczenie przedemerytalne z dnia 23 września 2013 r., zaświadczenie Starosty Powiatu (...) Powiatowego Urzędu Pracy z dnia 2 września 2013 r. na okoliczność zarejestrowania się w tym Urzędzie w dniu 7 lutego 2013 r. oraz pobierania zasiłku dla bezrobotnych od 15 lutego 2013 r. do 31 sierpnia 2013 r. Z zaświadczenia wynika nadto, iż wnioskodawca jest uprawniony do zasiłku dla bezrobotnych do dnia 14 lutego 2014 r.

Okoliczność ta nie ma znaczenia dla rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy, gdyż w sprawie tej nie może mieć zastosowania regulacja prawna zawarta w przepisie art. 316 k.p.c., który stanowi, że po zamknięciu rozprawy sąd wydaje wyrok, biorąc za podstawę stan rzeczy istniejący w chwili zamknięcia rozprawy; w szczególności zasądzeniu roszczenia nie stoi na przeszkodzie okoliczność, że stało się ono wymagalne w toku sprawy. Świadczenie przedemerytalne jest świadczeniem o wyjątkowym charakterze, przysługującym ubezpieczonym o długim stażu ubezpieczeniowym, którzy z przyczyn od siebie niezależnych utracili źródło dochodu, a ze względu na wiek nie mogą jeszcze uzyskać praw do emerytury. Zatem warunki do przyznania świadczenia winny być interpretowane ściśle, a dla uzyskania prawa do świadczenia konieczne jest łączne spełnienie wszystkich warunków. Ponieważ przepis art. 7 ust. 1, cytowanej już ustawy z dnia 30 kwietnia 2004 r. stanowi, że prawo do świadczenia przedemerytalnego ustala się na wniosek osoby zainteresowanej, od następnego dnia po dniu złożenia wniosku wraz z dokumentami, o których mowa w ust. 3, właśnie data złożenia wniosku jest miarodajna dla oceny spełnienia koniecznych warunków do świadczenia, a nie stan faktyczny istniejący w dacie wyrokowania. To organ rentowy, a nie sąd orzekający, jest uprawniony do przyznania prawa do świadczenia przedemerytalnego. Sąd kontroluje jedynie prawidłowość wydanej przez organ rentowy decyzji, zwłaszcza w aspekcie spełnienia przez ubiegającego się o świadczenie przedemerytalne wszystkich przesłanek do tego świadczenia, biorąc pod uwagę stan faktyczny i prawny z daty wydania decyzji.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Apelacyjny uznał, że w okolicznościach faktycznych sprawy wyrok Sądu Okręgowego jest błędny, a apelacja organu rentowego zasługuje na uwzględnienie. Z mocy art. 386 § 1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok i oddalił odwołanie od decyzji ZUS z dnia 8 marca 2013 r.